

Ketevan Qoçitaşvili,

Tbilisi İvane Cavaxişvili adına Dövlət

Universitetinin Humanitar Elmlər Fakültəsi

İKİDİLLİ TƏHSİL – İNSANIN POLİMƏDƏNİ CƏHƏTDƏN TƏLİM INSTRUMENTİ

“İkidilli olmaq dəyişikliklər prosesinin həmişəlikçisi olmaq deməkdir. İkidilli olmaq yalnız iki dilə sahib olmağı bildirmir. O, eləcə də iki dildə, iki aləmdə yaşamağı, fərqli məkanlarda hərəkət etməyi bildirir ki, geniş dünyagörüşün olsun, dünyanı fərqli perspektivlərlə başa düş ”.

Antonio De Kunha Duarte Custo

Polimədəni cəmiyyətdə gözlənilən qarşıdurmaya üstün gəlmək və insanın polimədəni baxımdan təhsil alma vasitəsi kimi, ikidilli təhsilin zərurəti ikidilli mühiti olan ölkələrdə yarandı (Kanada, Belçika, İsveçrə). Amma yuxarıda adı çəkilən ölkələrdən başqa, ikidilli təhsil ictimaiyyətinin inteqrasiyaya, mədəniyyətlərarası dialoqa və mədəniyyətlərarası kommunikasiyaya tələbi olan ölkələrdə də qəbul edilib (məs., Almaniyada). (A. Ş. Qleboviç *Билингвальное Образование в отечественной и зарубежной педагогике, Автореферат Диссертации, 2007*). Daha bir, sayı kifayət qədər artan cəmiyyət qrupu vardır və onun üçün ikidilli təhsil, bir tərəfdən, öz mədəniyyətini qoruyub saxlamaqdır və digər tərəfdən, ölkəni dominant, əsas mədəniyyətə tam cəlb etmək üçün bir yoldur. Bu nöqtəyindən Amerika Birləşmiş Ştatlarında fəaliyyətdə olan ikidilli təhsil proqramları diqqətəlayiqdir. Bu proqramların əsası hələ 1600-ci illərdə qoyulmuşdu, 1968-ci ildə isə ikidilli təhsil haqqında ikidilli federal qanun

rəsmiləşdirildi. İkidilli təhsil proqramlarının məqsədi ABŞ-a köçmüş əhaliyə tam assimilyasiyaya gətirib çıxarmayan emiqrantlar üçün təhsil proqramlarını təklif etmək idi. Müxtəlif dövrlərdə mövcud obyektiv məqsədlərin səbəb olduğu qarşıdurmaya baxmayaraq (məsələn, I Dünya müharibəsi dövründə alman dilinə olan aqressiv yanaşma üzündən alman-ingilisdilli məktəblərin bağlanması) hal-hazırda ikidilli proqramlar hələ də fəaliyyət göstərir (Robert Trifiletti. *Office of Bilingual Education and Minority Language Affairs: Foreign Visitor's Ambassador Booklet, 1998.*).

Gürcüstanın bəzi regionlarında bu günə qədər, demək olar ki, həll olunmayan problemlər vardır. Bizim vətəndaşlarımızın müəyyən bir qismi (əsasən, qeyri-gürcüdidilli, etnik azlıqların nümayəndələri) bir tərəfdən, ölkənin milli çoxluğu ilə inteqrasiya olmalı (minimum proqram) və digər tərəfdən, beynəlxalq inteqrasiya imkanını verən (maksimum proqram)

vərdis-bacarıqlarla təchiz olunmalı, eyniliklərini və sözsüz ki, şəxsi mədəniyyətlərini qoruyub saxlamalı və itirməməlidirlər.

Gördüyünüz kimi, ictimaiyyətin heç də azlıq təşkil etməyən bu qismi qarşısında duran sabit məsələ kifayət qədər mürəkkəbdir və təhsil siyasəti üzrə işçilərin, mütəxəssislərin və cəmiyyətin qarşılıqlı əməkdaşlığını tələb edir və ən əsası, rəasional, ölçülü planlı, elmi yanaşmanı tələb edir.

Hər bir ölkədə milli (dövlət) dilə mütləq sahib olmaq lazımdır, amma qeyd etdiyimiz kimi bizim gerçəklik, təəssüflər olsun ki, başqa bir şəkil göstərir. Bildiyiniz kimi, dövlət dilini bilməmək istənilən bir şəxsi məğlubiyyət mövqeyində saxlayır. Bunun ən əsas səbəbi odur ki, bu insanlar dili bilmədiklərinə görə informasiya ala bilmirlər – onlar eşitdiklərini və oxuduqlarını başa düşmürlər. Yalnız onlar üçün şərait yaradılan və onlar üçün aydın dildə (bir çox hallarda hər hansı bir xarici dildə) danışılan hallarda başa düşürlər. Onlar öz mövqələrini milli çoxluq üçün aydın dildə (bir qayda olaraq dövlət) formalaşdırıb qeyd edə bilmirlər. Təbii ki, böyük ehtimal var ki, bu cür yanaşma dövlət dilini bilməyənlərin cəmiyyətdən ayrılmasına, marqinalizasiyaya və son nəticədə, təcrid olunmalarına səbəb olsun.

Mütəxəssislər xarici dilin, lingua franco-nun istifadəsini əsas transaktiv tələblərə cavab verə biləcəyini düşünürlər. Lakin mədəni kommunikasiya hüdudlarında, insan həyatının dərin aspektləri ilə münasibətdə başqa bir şəkil yaranır, çünki əlaqə hər iki tərəf üçün tanış dildə bağlandığından kommunikasiyanın səviyyəsi də həmsöhbətlərin dil bilgiləri ilə müəyyən olunur,

beləliklə o, məhdud olur və mükəmməl ola bilməz.

XIX əsrin sonunda məşhur ingilis professoru təsdiq edirdi ki: “uşağın iki dili eyni səviyyədə bilmə imkanı olsaydı dəhşət olardı, çünki belə bir uşağın intellektual və mənəvi inkişafı iki dəfə artıq sürətlə deyil, iki dəfə yavaş inkişaf edərdi. Qeyd edilən hallarda, əqli inkişafın və xarakterin formalaşması kifayət qədər maneələrə rast gələrdi”. Bununla yanaşı, milli siyasətin aparıcı ideologiyası hesab edirdi ki, milli sərhədlər təbii olaraq təkdilli dil əraziləri ilə üst-üstə düşür: insanın iki milləti daşması isə şübhə yarada bilər. İkidillilər potensial satqın hesab olunurdular. İki və ya daha artıq mədəniyyətə aid olan insan etibarlı ola bilməzdi. Çünki belə bir düşüncə var idi ki, insan təkdilli olmalıdır, çoxdillik isə, bəşəriyyəti Vavilon həngaməsi dövründən təqib edən Allahın hiddəti hesab olunurdu (bax: Padrayq O. Rayqan; Corc Lüyd; İkidilli təhsil: əsas strateji məsələlər; Tbilisi, 2007).

Müasir dövrimizdə bu yanaşma əhəmiyyətli şəkildə dəyişmişdir. İkidilli təhsil bu sahənin qabaqcıl mütəxəssisləri tərəfindən ənənəvi təkdilli təhsilin alternativ perspektiv istiqaməti olaraq hesab edilir. İkidilli təhsil sahəsində toplanılan qərb təcrübəsi isə təhsilin bu istiqamətinin üstünlükləri barədə danışmaq imkanını verir.

İkidilli təhsil bir tərəfdən, dərs prosesinin elə təşkil edilməsini nəzərdə tutur ki, tədris dili olaraq iki dildən istifadə etmək mümkün olsun (məsələn, Avstriyada türk milli azlıqlarının dili və ya Rusiyada ikinci dil olaraq alman dili, gürcü təhsil məkanında – ingilis dili). Belə ki, ikinci dil yalnız tədris obyektı olmur, eləcə də eyni

zamanda ünsiyyət vasitəsi və tədris dili olur. Digər tərəfdən isə ikidilli təhsil fərdi mədəniyyətin və dünya mədəniyyətinin dəyərlərini ana dili və xarici dil vasitəsilə dərk etməyi nəzərdə tutur. Bu zaman xarici dil dünyanın müxtəlif ölkələrinin və xalqlarının mədəni-tarixi və sosial təcrübəsini anlamaqda vasitə, alət olur. İkidilli təhsilin ən əsas məsələlərindən biri şadirdi iki dildə yüksək dil səriştəsi ilə təmin etməsidir. Praktiki olaraq, bu halda dilin tədrisi qapalı, yalnız nəticəyə yönəlmiş bir proses olmur. Bu zaman gələcəkdə şagirdin sərbəst, maneəsiz şəkildə dildən istifadə bacarığının əsası qoyulur. Çünki kommunikasiya vərdiş-bacarıqları ilə birlikdə (tək dilli təhsil sistemində xarici dilin tədrisinin müasir yanaşmaları məhz bu bacarıqlara yönəlib) şagird elə hazırlaşır ki, kontekst tələbinə uyğun olaraq həm hazırlıqlı, eləcə də planlaşdırılmamış, hazırlıqsız şifahi və ya yazılı kommunikasiya aktı vəziyyətlərində xarici dildən istifadə etsin.

Hal-hazırda heç kim dil səriştəsinin digər bacarıqlarla, vərdişlərlə birlikdə insanın şəxsi kapitalını təqdim etdiyinə şübhə etmir. O, kapitalın digər formaları kimi, dəyərlərini bazar konyunkturasına uyğun olaraq əldə edir. Bundan irəli gələrək fransız sosioloqu Pyer Burdye müasir dövrdə məşhur olan anlayışı formalaşdırıb – “linqvistik (dil) bazar”. “Linqvistik bazar” terminini linqvistik bilginə daxil edən dildə danışanlar və bu bilgilər üzrə tələbləri müəyyən edənlər arasında müəyyən nisbət kimi izah edə bilərik. İnsanların öz sosial vəziyyətlərini saxlamaq və ya artırmaq bacarığı onların malik olduqları kapitalın həcmi ilə müəyyən olunur. Danışanın praktiki səriştəsinin bir hissəsini bu və ya digər dilə harada və necə

üstünlük vermə bilgisi təqdim edir ki, bundan maksimal praktiki səmərə əldə edə bilsin. Bir çox çoxmillətlik hallarında, linqvistik kapitalın bölgüsü kapitalın digər formalarının bölgüsünə bərabər olur, birlikdə götürüldükdə bütün bu formalar bütün sosial iyerarxiyada bu dildə danışan ayrı-ayrı insanların və bütöv cəmiyyətin vəziyyətini müəyyən edir.

Buna baxmayaraq başa düşmək lazımdır ki, dilin istifadəsi yalnız iqtisadi düşüncə ilə müəyyən olunmur. Burada metaforlar şəklində göstərmək üçün iqtisadi anlayışlardan və terminlərdən istifadə olunur ki, linqvistik təcrübə müəyyən səviyyəyə qədər iqtisadi terminlərlə təsvir edilə bilər. Bundan irəli gələrək, insanın hər hansı bir dili öyrənmək istəyi olduğu halda, onun aldığı faydanın simvolik və ya sosial-mədəni xarakteri ola bilər. Fişmanın qeyd etdiyi kimi “ zorla insana bağlanılmayan dillər defisit imkanların və resursların əlçətilməsinə təmin etməlidirlər (yaxud da perspektivdə təmin etməlidirlər). Əks halda, yerli əhalinin bu dillərdən istifadə etməyə əsası olmayacaqdır.... Nadir hallarda dillərə yalnız bu dilə fərdi olan marağa görə sahib olurlar”.

Belə ki, aydın olur ki, linqvistik bazar strukturu bu və ya digər dilin nə dərəcədə qəbul edildiyini və verilən halda nə dərəcədə lazımlı olduğunu müəyyən edir. Bundan irəli gələrək cəmiyyətin linqvistik bazar haqqında aydın təsəvvürü olmalıdır, onun şəxsi maraqları, regionun tələbləri nəzərə alınmalıdır və buna əsasən də hansı təhsil sistemə üstünlük verdiyinə seçim etməlidir – tək dilli və ya ikidilli təhsil. Bu seçim ailənin və ya fərdin istəyinə əsaslanmalıdır və dövlət tərəfindən, təhsil sistemi tərəfindən dəstəkləndirilməlidir.

Ümumiyyətlə, milli azlıqların nümayəndələri üçün ikidilli təhsilin dil müxtəlifliyinə, milli azlıqların dillərini öyrənməyə və qorumağa dəstək verən bir model qəbul ediləndir.

Milli azlıq dillərinin daşıyıcılarının qiymətləndirməsinə əsasən, onların dili onların milli mənsubiyyətlərinin indikatorudur. Amma bunun praktiki istifadə dairəsi nisbətən məhduddur və onun sosial nüfuzu bir o qədər də yüksək deyil. Əlbəttə ki, bu, ziddiyətə səbəb ola bilər, lakin əgər milli azlıq dillərinin daşıyıcılarının sosial vəziyyətlərini nəzərə alsaq, o zaman hər şey öz yoluna düşür. Bir çox hallarda bəzi dillərin daşıyıcılarının sosial statusunu nəzərə alsaq, onların dilləri daha nüfuzlu hesab edilir. Təcrübənin göstərdiyi kimi dilin nüfuzunun dilin özü ilə deyil, sosial siniflə və onda danışanların statusu ilə əlaqədar olmasını unutmamalıyıq. Dövlət dilini bilmək sosial nüfuz qazanmaqla birtərəfli əlaqədədir.

İkidilli təhsilin daha bir üstünlüyü ondan ibarətdir ki, dövlət dilini bilməklə insanın sosial nüfuzu artır, sosiallaşdırma prosesi asanlaşır və onun sosial-mədəni bilgisi artır.

Gürcü həqiqətlərində, əlbəttə ki, əsas problem dil/milli azlıqların ikidilli təhsilidir, amma düşünürük ki, son minillik ərzində əsaslanan qlobal ikidillik məsələsini yan ötə bilmərik. Onun formulu belədir – ingilis + ana dili. Xüsusilə də Gürcüstanın bir neçə nüfuzlu orta məktəbi və ali təhsil müəssisəsi məhz bu modeli seçir və hətta müəyyən nailiyyətlər də əldə edə bilirlər. Qeyd edilən halın yayılmasına hazırkı dövrdə davam edən tarixi və iqtisadi proseslərin inkişafı da dəstək verir. Dünyanın demək olar ki, bütün guşələrində ingilis dili dil

baxımdan çoxluq, eləcə də dil baxımdan azlıq arasında nüfuzlu dilə çevrildi.

Daha bir yanaşma da vardır – xüsusilə də valideynlərin əksəriyyəti, tam məntiqi və ədalətli olaraq düşünürlər ki, əgər onların övladları məktəbdə ingilis dilini müvafiq şəkildə öyrənərsə, o zaman gələcəkdə əmək bazarında özünə yer tapmaqda çətinlik çəkməyəcəkdir. Bunu nəzərə alaraq bəzi məktəblərdə əsas dil (ingilis dili) ana dilinin yerini tutur. Məsələn, hal-hazırda, İsveçrənin bəzi almandilli kantonlarında ingilis dili daha nüfuzlu hesab edilir, nəinki digər dövlət dilləri. Valideynlər və işə götürənlər tələb edirlər ki, ingilis dilinin tədrisi daha intensiv olsun, nəinki alman və ya fransız dilinin tədrisi. Belə ki, bir çox ölkələrdə, eləcə də coğrafi yerləşməsinə görə (turistik, tranzit ölkələr) xarici dilin nüfuzlu olduğu regionlarda ingilis dilini artıq əsas, birinci dil kimi seçirlər. Düşünürük ki, hər hansı bir dilə təhsil məkanında dominant mövqenin verilməsi ilə yaranan təhlükələrdən biri digər, nisbətən az dil statusunu pisləşdirə bilər. Nəticədə isə bunun “dünya dillərinin peyzajını dəyişə biləcəyini nəzərə almaq lazımdır”. Daha konkret desək, ingilis dilinə (və ya ana dilini müəyyən sahələrdə əvəz edəcək sosial nöqtəyi-nəzərindən nüfuzlu olan hər hansı bir dilə) üstünlük verilməsi dilləri öyrənməyə və tədris etməyə marağın, statusun azalmasına səbəb ola bilər və nəticədə onlardan bəziləri yox ola da bilər. Təbii ki, bu modeli seçən təhsil müəssisələrinin rəhbərliyinə və cəmiyyətə də bu məsələ barəsində mütəxəssis məsləhətləri gərəkdir.

Tam əksinə, düzgün planlaşdırılmış ikidilli rejim şərtlərində bu cür təhlükə tamamilə istisna olunur. Çünki assimetrik ikidillik zamanı ana

dilinin tədrisi əsas məsələlərdən biridir və bütövlükdə bu dilin resurslarının tam şəkildə mənimsənilmə imkanlarını təmin edir.

İkidilli təhsil konsepsiyası poli-mədəni təlimi nəzərdə tutur. Uşaq ikidilli təhsil aldıqda ikinci dillə yanaşı, xarici, onun doğma mədəniyyətindən fərqli mədəniyyətə (doğma mədəniyyətdə olduğu kimi) sahib olur, onun intermədəni bilgisi artır. O, bu tip təhsil şərtlərində başqa mədəniyyətlərə, bəzi hallarda konfessiyalara tolerant olur, onun mədəni məkanı genişlənir və nəticədə, ona çoxmədəni cəmiyyətdə özünə yer tutmağa və başqa etnik qruplarla konstruktiv birgə yaşamaq bacarıqlarını əldə etməyə imkan verilir ki, sosial baxımdan həmrəy olsun. Çoxluqlarla tam inteqrasiya üçün etnik azlıqların nümayəndələri mədəni orientasiyalarını dəyişməli deyillər. İkidilli təhsil onlara ana dillərini qorumaq və gələcək nəsillərə ötürə bilmək və eləcə də dominant millətin dilinə və mədəniyyətinə, sosial çağırışına tam adekvat və hazırlıqlı olmaq şansını verir. Ana dili barədə danışanda implisit olaraq vəziyyətlə necə uyğunlaşmağımızı, nitq aktını ona əsasən necə aparacağımızı bilir ki, nə qədər tanış insana müraciət edirik, hansı mövzu ətrafında söhbət edirik və kommunikasiyanın hansı vasitəsindən istifadə edirik (telefon, məktub, zərf və s.). Xarici dildə söhbət zamanı ünsiyyət qurduqda vərdişlərimizi ikinci dilə keçirməyə çalışırıq. Bundan irəli gələrək elə bir vəziyyətdə təşəkkür edirik və ya üzr istəyirik, nə zaman ki, bunu öz mədəniyyətimiz tələb edir. Amma, bir çox hallarda belə bir davranış başqa mədəniyyətin həddərlərinə sığmır və anlaşılmaqlıq səbəb olur. İspanlar fransızları yaltaq hesab edirlər, çünki

fransızlar çox tez-tez üzr istəyir və təşəkkür edirlər; digər tərəfdən fransızlar ispanları həddən artıq yersiz və tərbiyəsiz də saya bilirlər, çünki onlar yad insanlara “sən” deyərək müraciət edirlər. Əslində, ispanlar, sadəcə, Fransa üçün yad olan fərdi münasibət qaydalarından istifadə edirlər. Bu tip misallardan gürcü həqiqətlərində çox sayda gətirmək olar.

Təkdilli tədris prosesində sosio-mədəni bilgi dili öyrənmənin əqli həddlərindən kənar qala bilər, yaxud da stereotiplərin təsiri ilə dili öyrənmənin düzgün olmayan təsəvvürü formalaşa bilər və nəticədə onu uğursuz sosial ünsiyyətə gətirib çıxara bilər. Bunu belə deyək, fərqli mədəniyyətlərdə dəqiqlik və qonaqpərvərlik, yaxud da telefon ünsiyyəti vərdişlərində nümayiş etdirmək olar. Əgər gürcü həqiqətlərində çağırılmayan yerə qeyri-müəyyən vaxt ərzində qonaq getmək və ya gec telefon zəngi adı bir haldırsa, qəribə üçün bu hal qəbul edilmir. Multimədəni təhsil dil öyrənməni bu növ təcrübəni də öyrədir.

İkidilli təhsil və intellektlərin qarşılıqlı münasibəti mühüm müzakirə məsələsinə çevrilməlidir. Bəllidir ki, idmanın əzələlər üçün məşq olduğu kimi, dili öyrənmək də beyin üçün məşqdır. XX əsrin əvvəllərində ikidilli təhsilin insanın intellektinə hansı təsir göstərdiyi barədə kəskin diskussiya başladı. Mövcud tədqiqatlar, əsasən, dil və təfəkkürün qarşılıqlı münasibət məsələsinə aiddirlər və iki nəzəri təklif edirlər: 1) hər bir dil təfəkkürlə ayrılmaz şəkildə əlaqədədir. 2) Təfəkkür müstəqil prosesdir, nitq isə yalnız fikri ifadə edən koddur. İkidilli insanın iki dildə düşünməyini sübut edən, hətta ana dilində düşünmə bacarığının zənginləşdirilməsini vurğulayan bir eksperiment mövcuddur

(ВЕСТНИК ВолГМУ(15) 2005 81 3 УДК 378.1ВЛИЯНИЕ БИЛИНГВАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА РАЗВИТИЕ РАЗЛИЧНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ У СТУДЕНТОВ; О.Ф. Худобина, Кафедра иностранных языков с курсом латинского языка, ВолГМУ)

Bundan əlavə, düşünürük ki, ikidilli təhsil alan şəxsə nəticədə onun intellektual inkişafına xidmət edən başqa-başqa təhsil mədəniyyətlərində öyrəndiyi fənlərin mövzusunun müqayisə etmək, analiz etmək və qarşı-qarşıya qoymaq imkanı verilir.

İkidilli təhsil şagirdlər arasında psixoloji və emosional rahatlıq yaradır. Bundan əlavə bu, mədəni və sosial bərabərlik nöqtəyi-nəzərindən çox əhəmiyyətli bir addımdır. Artıq qeyd etdiyimiz ki, burada kəskin, zor tətbiq olunan siyasət düzgün deyil. Ailələrə, ictimaiyyətə təhsilin alternativ modellərini təklif etməliyik, onlardan hər birinin güclü və zəif tərəflərini izah etməliyik və nəticədə, onların özləri qərar qəbul etməlidirlər.

Sözsüz ki, şagirdin, ailənin, cəmiyyətin intizarlarının doğrulmayacağına və ikidilli təhsilin onların tələblərini təmin etməyəcəyinə təhlükə vardır (ənənəvi təkdidilli təhsil şərtlərində olduğu kimi). Qeyd etmək istərdik ki, təhsilin kompleksiv təbiətindən irəli gələrək bunun üçün ehtimal vardır, amma bizim fikrimizcə, ikidilli proqramın uğursuzluğuna (belə bir hal yaransa) özlüyündə ideyanın perspektivsizliyi deyil, bir çox hallarda, təklif edilən proqramın aşağı keyfiyyəti, cəmiyyətin qeyri-müvafiq şəkildə

hazırlığı və ya proqramı həyata keçirənlərin (müəllif, menecer, müəllim) hazırlıqsızlığı və aşağı səviyyəli peşəkarlıq səbəb olur. Bunun üçün də ikidilli təhsilə qrup məsuliyyəti məsələsi kimi baxmaq lazımdır. Bu zaman qrupun bütün üzvü (şagirddən müəllimə qədər) öz məsuliyyət payını sona qədər dərk etməlidir.

Müasir dünyada baş verən miqrasiya, sosial, siyasi proseslər insanın qarşısında bir çox yeni tələblər qaldırır və ona yeni çağırışlar təklif edir. Biz, təhsil sisteminin nümayəndələri insanlara yardım etməyə çalışmalıyıq ki, onlar anlasınlar: “təhsil ən güclü əsas silahdır, ondan dünyanı dəyişmək üçün istifadə etmək olar” (Mahatma Qandi). İkidilli təhsil insana həm şəxsi, eləcə də fərqli mədəniyyətə hörmət etməyini öyrədir. O, müasir aləmdə dinc şəkildə yaşamaq üçün bir növ alətdir.

İkidilli təhsil nəticəsində insan ana dili və mədəniyyətinə bərabər şəkildə sahib olmalı, onun təhsil səviyyəsi yüksək olmalıdır. O, başqa-başqa dəyərlərin, mədəni özünəməxsusluqların və fərqlərin obyektiv qiymətləndiricisi olmalıdır. Şagird sosial bacarıqlarla təchiz olunmalıdır ki, şəxsi həyatını düzgün planlaşdırsın və vəziyyətlərdə və cəmiyyətdə uyğunlaşa bilsin. İkidilli təhsil insanın nailiyyətinə dəstək verən vasitədir və əgər Mahatma Qandinin sözlərinə istinad etsək, o zaman biliklə təchiz olunmuş belə bir insanın güclü silahı vardır ki, dünyanı özü dəyişə bilsin, prosesin nəinki sadə şahidi olsun, hətta onun birbaşa iştirakçısı olsun.

ABSTRACT

K. Gochitashvili

Bilingual education – The instrument of grew multicultural person

The aim of the presented paper is to introduce the bilingual education, as the proper way to grew multicultural person. Also, there are described educational, cultural, social, (even political) tasks, bilingual education must be responded. We are trying to present that bilingually educated person posses qualities and qualifications, which are essential for succes in the multikultural sociaty.